

RESUMS | *ABSTRACTS*

RESUMS

DOSSIER

1714. Del conflicte a la història i el mite, la literatura i l'art
II. Jacint Verdaguer

Roger Canadell, *Representació, mite i realitat en «L'Atlàntida» de Jacint Verdaguer*

L'article té com a objectiu principal mostrar la importància de la representació mítica d'espais, de paisatges i d'accions en *L'Atlàntida* de Verdaguer com a solució literària al conflicte existent entre la realitat viscuda i la utopia desitjada pel poeta. Amb l'anàlisi de diferents passatges de l'obra es posen en relació les descripcions del continent desaparegut —el jardí de les Hespèrides—, la construcció de la «nova Hespèria» i els propòsits i les projeccions ideals de Colom per al nou món. D'aquesta manera es pot apreciar, com afirma Stephen Greenblatt, que «les representacions són productores, no només productes» i, en aquesta obra de Verdaguer, les imatges que ofereix el poeta construeixen un ideal de la natura, de la moralitat, de la societat, de l'espiritualitat, etc., que acaben influïnt indubtablement en les projeccions i en les intencions de Colom i, en general, en el procés de colonització d'Amèrica imaginat per l'autor.

Paraules clau: Jacint Verdaguer, *L'Atlàntida*, realitat-utopia, Colom

---

Núria Camps Casals,
Manuel Rodríguez López i la traducció de «L'Atlàntida» al gallec

---

En el marc de la recepció de l'obra verdagueriana en les literatures ibèriques, es disposa de poca informació sobre la traducció de *L'Atlàntida* al gallec de Manuel Rodríguez López, que és considerat, pels historiadors de la literatura gallega, el poeta obrer més important de la Galícia de la segona part del s. XX. De la seva relació amb Catalunya en queden, a més de nombrosos articles de premsa, els volums *Galegos en Catalunya* (1978-1982) (1983) i *Galegos en Catalunya-2* (1985) —publicats pel Centro Galego de Barcelona—, entre altres. Nascut el 1934 a Paradela (Lugo), de petit emigrà amb la família a Catalunya i hi desenvolupà la seva obra literària que culminà, molts anys després, a Lugo on retornà el 1987 i restà fins a la seva mort el 1990. Cultivà la prosa i, en especial, la poesia —*Poemas populares galegos* (1968), *Saudade no bulleiro* (1970), *Soldada mínima* (1979) i *Onte e boxe vivencial* (1995). Amb tot, sobresurt especialment la seva faceta de traductor de Verdaguer, tasca que emprengué pocs mesos abans de la seva mort. El volum veié la llum pòstumament de la mà de la Xunta de Galícia.

Paraules clau: Jacint Verdaguer, *L'Atlàntida*, traducció i recepció literària en gallec, Manuel Rodríguez López

---

Manuel Jorba, *Un article de Léon Bloy sobre «L'Atlàntida» de Jacint Verdaguer («Le Chat Noir», 31 maig 1884)*

Léon Bloy, com ell ho deia de Baudelaire a propòsit de Verlaine, sentia la desgràcia de ser part d'una societat refractària a tota mena de poesia, i per això se sentia impotent per transmetre a un públic lector «mangeur de vomissements» el valor de l'obra mestra de «Le dernier enfant d'Homère», *L'Atlàntida*, que conegué per la traducció d'Albert Savine i l'extens estudi que la precedia. Era pels temps en què escrivia *Le Désespéré*, descripció, en mots seus, «de l'écrasement d'un homme supérieur par une société infâme». L'interès per l'obra de Verdaguer per part d'un personatge polèmic (teòcrata, dogmàtic i crític amb el catolicisme oficial, i obsedit, si no turmentat, per certes creences i vivències religioses, defensades de manera vehement i apocalíptica) no degué ésser aliè, ultra a la relació que estableix amb la «folia» dels felibres com a desvetlladors de la poesia contemporània enfront de la rutina improductiva, al component religiós en l'imaginari de l'autor ressenyat, concretat en l'amnistia, gràcies al descobriment del Nou Món, de tota una raça condemnada.

Paraules clau: *L'Atlàntida*, Jacint Verdaguer, Léon Bloy, felibres, Albert Savine

---

Ramon Pinyol i Pere Quer, «A la mort de Rafael de Casanova». *Un poema oblidat de Verdaguer i la seva circumstància*

La producció poètica a l'entorn de Rafael Casanova i, en general, sobre la Guerra de Successió, és molt escassa en la literatura catalana renaixent, fet que no comença a capgirar-se fins als anys vuitanta del segle XIX. El cas del poema «A la mort de Rafel de Casanova» (1865), de Jacint Verdaguer, és singular i primerenc, per les circumstàncies de composició, per la recepció pràcticament nul·la que va tenir després de ser guardonat amb un premi extraordinari en els Jocs Florals, pel fet que l'autor mai no el va recollir en cap llibre i perquè, en més d'una ocasió, l'escriptor de Folgueroles va declarar que era la pitjor peça que havia escrit mai. El treball se centra en l'estudi d'aquest cas, sense resoldre, malauradament, algunes de les preguntes que suscita, tot i aventurar algunes hipòtesis sobre la qüestió. El treball destaca igualment l'antiborbornisme de Verdaguer (i al seu carlisme de fons) i passa revista, també, a la presència de la Guerra de Successió en l'obra del poeta, dins la qual s'ha d'emmarcar el poema.

Paraules clau: Jacint Verdaguer, «A la mort de Rafael de Casanova», Guerra de Successió, Jocs Florals, carlisme, antiborbornisme

---

Llorenç Soldevila,
*Francesc Cambó mecenes
de Sebastià Juan Arbó*

Aquest treball es basa en dues llargues cartes adreçades per Sebastià Juan Arbó a Francesc Cambó, datades el 25 d'octubre de 1945 i el 6 de gener de 1947 i la resposta de Cambó del 28 de desembre de 1945. El novel·lista i biògraf li demanava suport per poder elaborar i editar, posteriorment, la seva biografia sobre Jacint Verdaguer que, de fet aparegué amb una confusió de dates, entre 1951 i 1952. En els textos, s'hi constaten molts dels condicionants sociopolítics de la dècada dels quaranta al nostre país però, sobretot, la posició ideològica de Cambó davant l'encara actual i coent escàndol de Verdaguer. Sobretot, tenint en compte, tal com explicita el mecenes en la seva carta, que en els anys de la «immensa tragèdia» que va poder viure al costat del cosí del poeta, Narcís Verdaguer i Callís. S'editen les cartes i es comenten detalladament.

Paraules clau: Sebastià Juan Arbó, Francesc Cambó, Jacint Verdaguer

---

DOSSIER

1714. Del conflicte a la història i el mite, la literatura i l'art
III. Literatura, agitació

Ramon Bacardit, *El record del 1714 en l'obra de Frederic Soler*

L'article se centra especialment en les obres de Soler que tracten el tema de manera més directa: *Les heures del mas* (1869), el famós poema «Lo fossar de les moreres» (1885) i *Sota terra* (1885). També es fa referència a *El ferrer de tall* (1874) que tracta de manera més lateral el període. Interessa la mena de lectura que el dramaturg fa dels fets i com es relaciona amb el moment polític en què escriu les obres, cosa que permet fixar a més l'evolució del tractament del tema des de *Les heures...* fins a *Sota terra*. Des de la primera obra esmentada Soler inicia un procés de reflexió sobre la societat catalana de l'època que va des de l'antiborbonisme que coincideix amb el sexenni fins als replantejaments ideològics provocats per la nova guerra carlina i la restauració. Potser no és casual que aquest sigui el període més important creativament per al dramaturg, que planteja un model de drama representatiu de la catalanitat entesa en un sentit ampli i que té les seves fites principals justament en una de les obres ambientades en el període immediatament posterior al 1714: *El ferrer de tall*. Tampoc no és casual que el poema sobre el fossar (el més emble-

màticament patriòtic) coincideixi amb el moment en què el seu amic Almirall començà a impulsar l'orientació política del catalanisme.

Paraules clau: Frederic Soler, teatre i poesia, Guerra de Successió, ideologia, catalanisme

---

Josep Camps i Arbós,
*«Els crits de ràbia afoguen la parla dels canons»:
imatges de la Guerra de Successió a la poesia d'Àngel Guimerà*

La Guerra de Successió, i especialment l'episodi del setge de Barcelona de 1714 i les seves dramàtiques conseqüències, va ser tractat per Àngel Guimerà, de manera recurrent, al llarg de la seva extensa producció literària. No en va, el tema apareix a algunes peces teatrals (el monòleg *Mestre Oleguer* i el drama *Joan Dalla*), als discursos (aplegats al volum *Cants a la pàtria*) i a l'obra poètica (els reculls *Poesies*, precedit d'un extens pròleg de Josep Yxart, i *Segon llibre de poesies*). L'article fa una lectura, degudament contextualitzada, dels poemes de Guimerà en què la Guerra de Successió té una presència remarcable: el cèlebre romanç «El cap d'en Josep Moragas», «Agonia» (d'on s'ha tret el vers que dona títol al text) o «Recordant la Ciutadella». El comentari serveix per posar de manifest les relacions temàtiques que mantenen aquest conjunt de poemes sobre el 1714 amb el conjunt de la producció literària guimeraniana i, alhora, amb

l'obra d'altres autors coetanis.

Paraules clau: Àngel Guimerà, poesia, Barcelona, Guerra de Successió

Eusebi Coromina Pou,
Miquel Martí i Pol: entre la dictadura franquista i el combat intel·lectual

---

La trajectòria vital i literària de Miquel Martí i Pol va des de la foscor d'un règim dictatorial i integrista, en la seva adolescència i joventut, fins a la claror guanyada a pols en la maduresa, conjuntament amb bona part de la societat catalana. El canvi el va anar teixint en el seu microcosmos del poble de Roda de Ter com a poeta cèlebre, prosista, col·laborador periodístic i traductor. Amb la seva obra i el seu compromís es va anar desempallegant de la repressió, de l'adoctrinament polític i religiós i de la imposició lingüística, en un combat singular a favor de les llibertats, la democràcia, la cultura i la dignitat col·lectiva, d'una manera crítica i no gens dòcil.

Paraules clau: Miquel Martí i Pol, dictadura franquista, combat intel·lectual, literatura catalana, traducció

Gemma Fabregat Palau,
*«Enrique y Mercedes»
(1840): del setge de Barcelona a la construcció de l'estat liberal*

La novel·la *Enrique y Mercedes* (1840) de Joan Illas i Vidal és conside-

rada la primera construcció literària dels fets del 1714. Al marge de relatar els fets més rellevants del setge a partir de fonts inèdites, l'autor se serveix de l'estètica propugnada per l'escola romàntica per vindicar la memòria dels resistents catalans i defensar el liberalisme com a legítim continuador de les passades llibertats. En el present treball s'analiza de quina manera Illas duu a terme aquestes operacions, en uns anys en què es debat el model d'estat i la identitat catalana es troba en perill.

Paraules clau: Guerra de Successió, Onze de setembre, Liberalisme, Novel·la històrica

---

Pere Gifra Adroher,
«*The Bravest of the Brave*» (1887), de George A. Henty: una novel·la juvenil sobre la Guerra de Successió

El present treball té com a principal objectiu recuperar i alhora oferir una anàlisi de *The Bravest of the Brave* (1887), de George A. Henty, una novel·la juvenil sobre la Guerra de Successió pràcticament desconeguda entre els lectors catalans. En primer lloc, s'ofereix una introducció a la narrativa juvenil de l'època victoriana (dintre de la qual la prolífica carrera de Henty tingué un protagonisme excepcional) i al paper que desenvolupà com a instrument difusor de la ideologia imperial britànica. Tot seguit, s'examinen alguns dels temes, llocs, episodis i

personatges principals de la novel·la, el principal protagonista de la qual és Jack Stilwell, un jove de Southampton que es veu obligat a allistar-se i lluitar al costat de Lord Peterborough durant la campanya de Catalunya i el País Valencià dels anys 1705-1707 i que esdevé ajudant del general austriacista i, com a tal, es converteix en testimoni dels moments més rellevants de les operacions britàniques a la Península Ibèrica. Finalment, mitjançant l'anàlisi de diverses edicions, el treball examina la fortuna editorial de la novel·la. Després de la seva aparició al Regne Unit, on fou reeditada diverses vegades, continuà publicant-se als Estats Units amb notable èxit. En aquest nou context, la novel·la fou utilitzada com a eina difusora de les teories sobre l'hegemonia de la raça anglosaxona que Theodore Roosevelt havia estat propagant amb gran favor abans i després de la guerra de Cuba.

Paraules clau: *Bravest of the Brave*, George A. Henty, novel·la juvenil, Guerra de Successió, edicions i recepció al Regne Unit i als Estats Units

---

Teresa Julio, Desafiant la censura: «Joan Dalla» d'Àngel Guimerà

L'últim drama que va escriure Àngel Guimerà fou *Joan Dalla* (1921). La peça, de marcada exaltació patriòtica, recrea el setge i la caiguda de Barcelona l'11 de setembre de 1714. La companyia de teatre del director i actor Jaume Borràs tenia previst

estrenar-la el dimarts 11 de gener de 1921 al Teatre Novetats de Barcelona, però unes hores abans el governador civil i militar, don Severiano Martínez Anido, en denega l'autorització i anuncia la suspensió de l'estrena amb caràcter definitiu. Un parell de mesos més tard, Josep M. Pobleu demana permís a Guimerà per representar l'obra a la localitat de Montblanc i, en connivència amb l'alcalde, estrenen al Casino de la vila la peça que no havia estat autoritzada a Barcelona. Diversos petits pobles de Catalunya segueixen l'exemple montblanquí, i el *Joan Dalla* es converteix en un símbol de catalanitat i en un desafiament a l'autoritat. L'obra no es representà a la ciutat comtal fins l'adveniment de la II República, en 1931.

Paraules clau: censura, Àngel Guimerà, *Joan Dalla*, Jaume Borràs, Josep M. Pobleu

---

Anna Llovera Juncà, «La pagesia», d'Oller i Yxart: l'estratègia del grotesc

---

Una de les experiències literàries recurrents en la segona meitat del segle XIX català és la de la sublimació de l'ànima col·lectiva en la figura del pagès. Aquesta mitificació s'acompanya d'un relat que configura un món possible de base idíl·lica, sovint objecte, tanmateix, de parodització. Així actua *La pagesia. Novel·la de costums catalanes*, escrita per Narcís Oller i Josep Yxart, i presentada als Jocs Florals de Barcelona de 1878. El

nostre objectiu és l'exploració —en *La pagesia*— del «conflicte» entre realitat i ficció literària, que s'articula com a font d'un «grotesc» que acabarà esdevenint una via cap al discurs realista de l'interès per la veritat. Un «grotesc» que compta amb sòlides aliances.

Paraules clau: idil·lisme, grotesc, Narcís Oller, Josep Yxart, Jocs Florals, 1878

Joan Martori, «La cançó dels catalans» de Víctor Mora i Alzinella: condicions i vicissituds del teatre polític català

Amb aquest treball presentem l'anàlisi de les notes de recepció de *La cançó dels catalans, drama patriòtic en un acte* (1922) de Víctor Mora i Alzinella (1879-1961). Es tracta d'una peça adreçada a un públic popular, la temàtica de la qual se centra en la Guerra de Successió. L'estudi de la seva recepció en tres moments diferenciats —1. l'avortament de la seva estrena com a resultat de la decisió de l'establishment polític de la ciutat de Barcelona, el 1922, 2. la instrumentalització de la seva posada en escena per tal d'enaltir la recuperació del govern de la Generalitat amb l'adveniment de la II República, el 1931, i 3. els diversos muntatges d'una adaptació de l'obra que han format part dels actes que han estat organitzats per tal de commemorar el Tricentenari del final de la Guerra de Successió (1702-1714), el 2014— posa de manifest que som

davant d'una mostra de teatre polític, el valor de la qual ens condueix a reflexionar sobre les relacions entre teatre i poder.

Paraules clau: *La cançó dels catalans*, Víctor Mora i Alzinella, 1922, 1931, 2014, teatre polític

---

Joan Santanach Suñol,
L'Onze de Setembre segons Àngel Guimerà, o la literatura al servei de la causa

---

L'any 1890 Àngel Guimerà va publicar el monòleg dramàtic *Mestre Oleguer*, l'acció del qual se situa a Barcelona l'11 de setembre de 1714. L'objectiu del seu autor no era en cap cas plantejar una anàlisi històrica rigorosa i fonamentada de la Guerra de Successió, sinó més aviat donar una determinada interpretació dels fets que afavorís la presa de consciència dels seus contemporanis a favor de les reivindicacions impulsades des del catalanisme amb què s'identificava. El tractament que dona als fets històrics en el monòleg, destinat a accentuar el missatge ideològic del text, contrasta vivament amb l'esforç de fonamentació històrica que Guimerà va fer trenta anys més tard, el 1921, quan va reprendre l'episodi històric de la caiguda de Barcelona al drama *Joan Dalla*. El catalanisme que transmet i els recels envers els vencedors de la contesa havien variat poc. Els resultats i les estratègies literàries, en canvi, divergien considerablement.

Paraules clau: Àngel Guimerà, *Mestre Oleguer*, *Joan Dalla*, Guerra de Successió, història, catalanisme

---

Irene Sureda i Boixeda,
Les composicions de Verdaguer, Oller i Guimerà i els gravats que els representen a la primera etapa de la «Il·lustració Catalana» (1880-1894)

Aquest article parteix del treball de recerca sobre la revista gràfica *Il·lustració Catalana* titulat «La presència de Verdaguer, Oller i Guimerà a la primera etapa de la *Il·lustració Catalana* (1880-1894)». En primer lloc, es reflecteix la relació de composicions de Jacint Verdaguer, Narcís Oller i Àngel Guimerà que es publicaren a la revista. En aquest punt es comptabilitzaran el nombre d'obres originals de cadascun dels tres autors, especificant-ne la data de publicació, el motiu de l'edició, el gènere, entre altres aspectes. En segon lloc, es mostra la relació d'il·lustracions o gravats relacionats amb Jacint Verdaguer, Narcís Oller i Àngel Guimerà, tot concretant si es tracta de retrats dels tres autors o imatges sobre les seves obres i indicant-ne el número de la revista i la data de publicació, així com el gravador i el fotògraf si se'ls coneix.

Paraules clau: Jacint Verdaguer, Narcís Oller, Àngel Guimerà, *Il·lustració Catalana* (1880-1894)

DOSSIER

III Jornada sobre edició de textos

Francesc Tous Prieto,
*A propòsit de la tradició
textual i l'edició crítica
dels «Mil proverbis» (1302)
de Ramon Llull*

A partir de l'estudi del cas dels *Mil proverbis* (1302), un dels cinc reculls de proverbis que Ramon Llull escrigué, el present article aborda alguns dels problemes i els reptes que l'edició d'una col·lecció de proverbis medieval pot plantejar al filòleg. El treball inclou en primer lloc una breu presentació de l'estructura de l'obra, dels seus trets formals i de les característiques generals de la tradició textual que l'ha transmès. Tot seguit s'analitzen un conjunt de llocs crítics que tenen com a denominador comú la dificultat d'escatir si els proverbis transmesos només per una branca o un grup de testimonis són autèntics o no.

Paraules clau: Ramon Llull, col·leccions de proverbis, crítica textual, literatura catalana medieval

---

Joan Santanach,
*L'adaptació d'obres
antigues al català contem-
porani: el Tast de Clàssics
de l'Editorial Barcino*

La col·lecció Tast de Clàssics de l'Editorial Barcino presenta els textos

antics amb versions actualitzades a càrrec d'escriptors contemporanis amb obra literària pròpia. En aquest treball, es repassa primerament, la història de les edicions que han pretès i pretenen acostar les obres medievals a lectors no especialistes, amb versions adaptades a la llengua contemporània de cada lloc i moment. Es parla del concepte clau que permet qualificar aquest tipus d'edicions: modernització, traducció o adaptació. I, finalment, s'explica la proposta de Tast de Clàssics, amb el comentari de criteris, exemples i solucions preses en els diversos volums publicats en aquesta col·lecció.

Paraules clau: Tast de Clàssics, Editorial Barcino, modernització, traducció, adaptació, clàssics medievals, criteris d'edició

Teresa Julio,
*La regularització dels
textos vuitcentistes
espanyols*

La regularització dels textos vuitcentistes espanyols és el resultat de la magna empresa que porta a terme al llarg d'un segle la Real Academia Española, institució creada el 1714 per Felip V. A partir de 1815, podem considerar que la llengua ja ha quedat bàsicament fixada i uniformada. En aquest article fem una repassada ràpida pel procés d'estandardització de la llengua castellana i el seu reflex en la producció textual. A més a més, s'aborda un dels problemes als quals s'ha d'enfrontar qualsevol editor crític, en aquest cas

concret, el model de llengua que fan servir els editors espanyols en recuperar textos de fa tres segles.

Paraules clau: Real Academia Española, textos vuitcentistes, regularització ortogràfica

---

Maria Sevilla, *Estudi genètic d'uns manuscrits de treball de «La passió segons Renée Vivien»*

L'objectiu d'aquest treball és d'oferir una mostra d'edició i d'anàlisi

crítica sobre els esborranys que Maria-Mercè Marçal elaborà durant la gestació i redacció de la seva única novel·la, *La passió segons Renée Vivien*. A banda, doncs, de proposar uns criteris d'edició i una hipòtesi d'interpretació d'aquests documents, l'article vol ser una crida a l'assimilació de certes metodologies i/o línies d'investigació poc tractades en la nostra tradició o en el cas concret dels estudis sobre Maria-Mercè Marçal.

Paraules clau: Maria-Mercè Marçal, *La passió segons Renée Vivien*, crítica de les variants, crítica genètica

ABSTRACTS

DOSSIER

1714. On historical conflict and myth, literature and art
II. Jacint Verdaguer

Roger Canadell, *Representation, myth and reality in Jacint Verdaguer's "L'Atlàntida"*

The overall aim of this article is to show the importance of mythic representation of places, landscapes and events in Verdaguer's *L'Atlàntida* as a literary resolution to the conflict arising between living reality and the poet's wished-for utopia. In analyzing various passages from the work, rela-

tions are drawn between descriptions of the vanished continent (the garden of the Hesperides), the building of the "New Hesperia" and Columbus's ideal purpose and projections for the new world. In this way we can see, as Stephen Greenblatt has put it, how "representations are not only products but producers," and in this work of Verdaguer's the images served up by the poet construct an ideal of nature, morality, society, spirituality and more, all of which undoubtedly come to impact on Columbus's projections and intentions, and in general, the process of colonization of America imagined by the poet.

Key words: Jacint Verdaguer, *L'Atlàntida*, reality-utopia, Columbus

---

Núria Camps Casals,
Manuel Rodríguez
López and the Galician
translation of "L'Atlàntida"

In the framework of the reception of Verdaguer's works in Iberian literatures, little is found concerning the translation of *L'Atlàntida* into Galician by Manuel Rodríguez López, regarded by specialists in Galician literature as the prominent working-class poet in Galicia during the second half of the twentieth century. As for his relationship with Catalonia, there remain, in addition to his numerous articles appearing in the press, his *Galegos en Catalunya (1978-1982)* (1983) and *Galegos en Catalunya-2* (1985), published by Centro Galego de Barcelona, among others. Born in 1934 in Paradela (Lugo), he emigrated as a child with his family to Catalonia, where he pursued his literary calling, which culminated many years later in Lugo, where he returned in 1987 and remained until his death in 1990. He wrote prose and, especially, poetry: *Poemas populares galegos* (1968), *Saudade no bulleiro* (1970), *Soldada mínima* (1979) and *Oute e boxe vivencial* (1995). Finally, of special interest is his contribution as translator of Verdaguer, project that he undertook only a few months before his death. The volume appeared posthumously, published by the Xunta de Galicia.

Key words: Jacint Verdaguer, *L'Atlàntida*, literary translation and reception in Galician, Manuel Rodríguez López

---

Manuel Jorba, *An article*
by Léon Bloy on Jacint
Verdaguer's "L'Atlàntida"
("Le Chat Noir," 31 May
1884)

Léon Bloy, as he said of Baudelaire in connection with Verlaine, felt incensed at being part of a society recalcitrant to all kinds of poetry, and therefore felt powerless to convey to a reading public "*mangeur de vomissements*" the value of the masterpiece by "*le dernier enfant d'Homère*," *L'Atlàntida*, which he knew by way of Albert Savine's translation and extensive scholarly introduction. This was the time when he was writing *Le Désespéré*: a description, in his words, of "*l'écrasement d'un homme supérieur par une société infame*." This interest in Verdaguer's work shown by a controversial figure (theocrat, dogmatist, and critic of official Catholicism; and obsessed, if not tormented, by certain religious beliefs and practices upheld in vehement and apocalyptic terms) was surely no stranger—beyond the connection with "madness" on the part of the Félibrige in awakening contemporary poetry in the face of unproductive routine—to the religious component in Bloy's imaginary, taking shape in amnesty—thanks to the discovery of the New World—for an entire condemned race.

Key words: *L'Atlàntida*, Jacint Verdaguer, León Bloy, Albert Savine

---

Ramon Pinyol and Pere Quer, *“A la mort de Rafael de Casanova”*: A poem of Verdaguer’s and his circumstance paid little heed

---

Poetic production in connection with Rafael Casanova and, in general, the War of the Spanish Succession, is scarce in renaissance Catalan literature, emerging only in the 1880s. The case of Jacint Verdaguer’s poem *“A la mort de Rafael de Casanova”* (1865) is singular and pioneering for the circumstances of its composition, for the practically nil reception it had after being awarded the extraordinary prize at the Jocs Florals, for Verdaguer’s not including it in any volume, and because on more than one occasion the poet declared it was the worst poem he had ever written. We focus here on examining this case, without resolving, unfortunately, some of the questions raised, yet hazarding some hypotheses. Our study also highlights Verdaguer’s opposition to the Bourbon Restoration (and his essentially Carlist stance) and reviews also the presence of the War of the Spanish Succession in the poet’s works, among which stands this poem.

Key words: Jacint Verdaguer, “A la mort de Rafael de Casanova,” War of the Spanish Succession, Jocs Florals, Carlism, opposition to Bourbon Restoration

---

Llorenç Soldevila, *Francesc Cambó, patron of Sebastià Juan Arbó*

This study is based on two long letters written by Sebastià Juan Arbó to Francesc Cambó, dated 25 October 1945 and 6 January 1947, and Cambó’s reply of 28 December 1945. The novelist and biographer requested support for writing and publishing, subsequently, his biography of Jacint Verdaguer, which in fact appeared, with some confusion as to the date, between 1951 and 1952. In the texts there can be seen many of the sociopolitical constraints of the 1940s in Catalonia, particularly the ideological stance of Cambó in the face of the far-reaching Verdaguer controversy that lingers on even today—especially taking into account, as the patron details in his letter, that during the years of the “enormous tragedy” he clerked with the poet’s cousin, Narcís Verdaguer i Callís. The letters are reproduced here with detailed commentary.

Key words: Sebastià Juan Arbó, Francesc Cambó, Jacint Verdaguer

DOSSIER

1714. On historical conflict and
myth, literature and art
III. Literature, agitation**Ramon Bacardit,**
*Remembering 1714 in the
works of Frederic Soler*

This article focuses particularly on the works of Soler that deal with the topic most directly: *Les heures del mas* (1869), the famous poem “*Lo fossar de les moreres*” (1885) and *Sota terra* (1885). Reference is also made to *El ferrer de tall* (1874), which deals more tangentially with the period. Sparking interest is the sort of reading that the playwright makes of events, and how he relates to the political moment of his writing, allowing us to see how his treatment develops from *Les heures...* to *Sota terra*. From the first of these works Soler initiates a process of reflection on Catalan society at the time, ranging from the opposition to the Bourbon Restoration concomitant to the Democratic Sexennial to the ideological rethinking triggered by the Third Carlist War and the Restoration. Perhaps it is no coincidence that this is the most importantly creative period for the playwright, putting forward a model of theater representing Catalan identity understood in a broad sense, and whose main objectives can be seen in precisely one of his works set during the period immediately following the year 1714: *El ferrer de tall*. Nor is it coincidental that the poem

“*Lo fossar...*” (his most emblematically patriotic) corresponds to the moment when his friend Almirall begins setting the politics of Catalanism into motion.

Key words: Frederic Soler, theater and poetry, War of the Spanish Succession, ideology, Catalanism

Josep Camps i Arbós, “*Els crits de ràbia afoguen la parla dels canons*”: *Images of the War of the Spanish Succession in the poetry of Àngel Guimerà*

The War of the Spanish Succession, and in particular the episode of the siege of Barcelona in 1714 and its staggering consequences, was a recurrent theme dealt with by Àngel Guimerà throughout his extensive literary production. Significantly, it appears in theatrical works (the monologue *Mestre Oleguer* and the drama *Joan Dalla*), in speeches (collected in the volume *Cants a la pàtria*) and in his poetry (*Poesies*, with a long prologue by Josep Yxart, and *Segon llibre de poesies*). This article amounts to a carefully contextualized reading of Guimerà poems foregrounding the War of the Spanish Succession: the well-known narrative poem “El cap d'en Josep Moragas,” “Agonia” (whence the title of this text) and “Recordant la Ciutadella.” The commentary sheds light on the thematic relations between these poems spotlighting 1714 and Guimerà's broader literary production, as well as with

works by other coetaneous authors.

Key words: Àngel Guimerà, poetry, Barcelona, War of the Spanish Succession

---

Eusebi Coromina Pou,
Miquel Martí i Pol:
Between Francoist
dictatorship and
intellectual combat

Miquel Martí i Pol's path in life and literature ranges from the shadows of a dictatorial and fundamentalist regime during his youth and young adulthood to the hard-earned daylight attained in maturity, concurrent with a significant part of Catalan society. He gradually wrought this change within the microcosm of his small town Roda de Ter as a celebrated poet, prose writer, contributing journalist and translator. Through his work and commitment, he managed to shake off the prevailing repression, political and religious indoctrination and linguistic imposition by waging a singular combat in defense of rights and freedom, democracy, culture, and a sense of commonly shared dignity, which he did critically and boldly.

Key words: Miquel Martí i Pol, Francoist dictatorship, intellectual combat, Catalan literature, translation

---

Gemma Fabregat Palau,
"Enrique y Mercedes"
(1840): from the siege of
Barcelona to the building
of a liberal state

The novel *Enrique y Mercedes* (1840), by Joan Illas i Vidal, is considered the first literary construction of the events of 1714. Apart from narrating the most relevant events of the siege from unpublished sources, the author makes use of the aesthetic typified by the Romantic school to vindicate the memory of the Catalan resistance and to propound liberalism as the legitimate heir of bygone liberties. This study analyzes how Illas performs these operations amid present-day debate over models for a Catalan sovereign state and an endangered Catalan identity.

Key words: War of the Spanish Succession, Catalan national holiday (11 September), liberalism, historical novel

---

Pere Gifra Adroher, "The
Bravest of the Brave"
(1887), by George A.
Henty: A young adult
novel about the War of
the Spanish Succession

The main aim of this study is the recovery and analysis of George A. Henty's young adult novel *The Bravest of the Brave* (1887), dealing with the War of the Spanish Succession and

practically unknown to Catalan readers. First, we provide an introduction to this young adult novel written during the Victorian era (time of Henty's remarkable career as a prolific writer) and the writer's role in spreading the ideology of Imperial Britain. We then turn to a number of themes, places, episodes and salient characters in the novel, the main one being Jack Stilwell, a Southampton youth pressed into enlistment to fight alongside Lord Peterborough in the Catalan and Valencian campaigns of 1705–1707, and who becomes junior adjunct to the pro-Habsburg general and thereby witness to the more noteworthy events of British operations on the Iberian Peninsula. Finally, looking at the various editions of the work, we examine the novel's publishing success. Following its appearance in the United Kingdom, where it was republished several times, the work went on to appear in the United States, where it enjoyed considerable success. In the latter context, the novel served to spread theories on the hegemony of the white race propagated by Theodore Roosevelt to broad acceptance before and after the Spanish–American War.

Key words: *Bravest of the Brave*, George A. Henty, young adult novel, War of the Spanish Succession, publication and reception in the U.K. and U.S.

Teresa Julio, *Challenging Censorship: Àngel Guimerà's "Joan Dalla"*

Joan Dalla (1921) was the last play written by Catalan playwright Àngel Guimerà before his death. Characterized by its patriotic exaltation, it recreates the siege of Barcelona and its fall to Bourbon troops on 11 September 1714. The theatre company led by actor and director Jaume Borràs scheduled the premiere of the play for Tuesday, 11 January 1921, at the Teatre Novetats in Barcelona. But a few hours before the opening, the civil and military governor, Don Severiano Martínez Anido, denied the permit needed to stage the play and announced its indefinite suspension. A couple of months later, Josep M. Poblet asked for Guimerà's permission to stage the play in the village of Montblanc and, in collusion with the mayor, his company premiered the play that had been banned in Barcelona at the town's social club. Several small towns in Catalonia followed Montblanc's lead, and *Joan Dalla* became both a symbol of Catalan identity and a challenge to authority. The play would not be staged in Barcelona until the advent of the Second Republic, in 1931.

Key words: Censorship, Àngel Guimerà, *Joan Dalla*, Jaume Borràs, Josep M. Poblet.

Anna Llovera Juncà, “La pagesia” by Oller and Yxart: The strategy of the grotesque

---

One of the most recurrent literary experiences in the second half of nineteenth-century Catalonia is the sublimation of collective identity in the figure of the peasant. This mythification embodies a tale that lays out a possible world of idyllic foundation, albeit often the object of parody. This is the formula served up in *La pagesia: Novel·la de costums catalanes*, written by Narcís Oller and Josep Yxart, and submitted in Barcelona’s Jocs Florals in 1878. Our aim is the exploration—in *La pagesia*—of the “conflict” between reality and literary fiction, which is articulated as a source of “grotesque” that will contribute to stepping up interest on the part of realist discourse in the truth. This “grotesque” will be shored up by strong alliances.

Key words: Idyllic, grotesque, Narcís Oller, Josep Yxart, Jocs Florals, 1878

Joan Martori, “La cançó dels catalans” by Víctor Mora i Alzinella: Conditions and vicissitudes in Catalan political theater

---

This study analyzes the reception of Víctor Mora i Alzinella’s (1879–1961) *La cançó dels catalans, drama patriòtic en un acte* (1922). The work,

which speaks to the working class, deals with the War of the Spanish Succession. Our examination of the work’s reception at three separate moments—(1) the suspension of its premiere by Barcelona’s political establishment in 1922, (2) the gearing of its performance to extol the recovery of government by the Generalitat with the onset of the Second Republic in 1931, and (3) the various stagings of an adaptation of the work as part of the events commemorating the tricentennial of the War of the Spanish Succession (1702–1714) in 2014—points clearly to the play’s political value, giving pause to reflect on the relationship between theater and power.

Key words: *La cançó dels catalans*, Víctor Mora i Alzinella, 1922, 1931, 2014, political theater

---

Joan Santanach Suñol, *The Eleventh of September according to Àngel Guimerà, or literature in the service of the cause*

In 1890 Àngel Guimerà published the dramatic monologue *Mestre Oleguer*, whose action is set in Barcelona on 11 September 1714. The author’s aim, far from carrying out a rigorous historical analysis of the War of the Spanish Succession, was to put forward a reading of the events that would raise awareness on the part of his contemporaries with respect to the pro-Catalan vindications with which he himself identified. The spin on the

historical events in the monologue—aimed at highlighting the ideological message of the text—contrasts sharply with the historical basis used by Guimerà thirty years later, in 1921, when returning to the historic episode of the fall of Barcelona in his drama *Joan Dalla*. The Catalanism conveyed and misgivings toward the victors were little changed. The outcomes and literary strategies, however, differed considerably.

Key words: Àngel Guimerà, *Mestre Oleguer*, *Joan Dalla*, War of the Spanish Succession, history, Catalanism

---

Irene Sureda i Boixeda,
Pieces by Verdaguer, Oller and Guimerà and engravings illustrating them during the early years of “Il·lustració Catalana” (1880–1894)

This study results from a research project on the illustrated magazine *Il·lustració Catalana* titled “La presència de Verdaguer, Oller i Guimerà a la primera etapa de la *Il·lustració Catalana* (1880–1894).” First, we enumerate the pieces written by Jacint Verdaguer, Narcís Oller and Àngel Guimerà that were published in the magazine, indicating the number of original works by these three authors, along with the date of publication, the occasion, genre and other details. Second, we present the illustrations or engravings in connection with Verdaguer, Oller and Guimerà,

noting whether they are portraits of the authors or images related to their works, specifying the issue and date of publication, as well as the engraver or photographer if known.

Key words: Jacint Verdaguer, Narcís Oller, Àngel Guimerà, *Il·lustració Catalana* (1880–1894)

DOSSIER

III Symposium on edition

Francesc Tous, *Editing a collection of medieval proverbs: The case of Ramon Llull’s “Mil proverbis” (1302)*

Taking as a case in point *Mil proverbis* (1302), one of the five collections of proverbs written by Ramon Llull, this study examines some of the problems and challenges that editing a collection of medieval proverbs poses for the specialist. We begin with a brief introduction to the structure of the work, its formal characteristics and the more general features of the textual tradition in which it is handed down. We then analyze a number of critical instances whose common denominator is the difficulty of determining whether the proverbs handed down by only a certain sector of witness sources are, or are not, authentic.

Key words: Ramon Llull, collected proverbs, textual criticism, Catalan medieval literature

---

Joan Santanach,
Adapting older works into contemporary Catalan: Editorial Barcino's "Tast de Clàssics"

The series "Tast de Clàssics" put out by Editorial Barcino features older works in up-to-date versions by accomplished contemporary writers. This study first reviews the history of editions endeavoring to bring medieval works to the non-specialist reading public in versions adapted to the contemporary language of each time and place. We deal with the key concepts in detailing this type of edition: modernization, translation and adaptation. Finally, we describe the blueprint for "Tast de Clàssics" with the criteria, examples and solutions adopted in the various volumes published in this series.

Key words: "Tast de Clàssics," Editorial Barcino, modernization, translation, adaptation, medieval classics, edition criteria

---

Teresa Julio, *The standardization of nineteenth-century Spanish texts*

The standardization of nineteenth-century Spanish texts is the result of the huge undertaking carried out over the span of a century by the Real Academia Española, founded in 1714 by Philip V. It is safe to say that by 1815 the language was fundamental-

ly standardized. In this article we take a look at the process of standardization of the Spanish language and how it is mirrored in textual production. Further, we examine one of the problems that specialists of critical editions face, to wit, the language style to be used in Spanish editions rendering three-century-old texts.

Key words: Real Academia Española, nineteenth-century texts, orthographic standardization

---

Maria Sevilla, *Genetic study of working manuscripts of "La passió segons Renée Vivien" by Maria-Mercè Marçal*

The aim of this study is to give a sample of the edition and critical analysis of drafts written by Maria-Mercè Marçal during the gestation and composition of her sole novel *La passió segons Renée Vivien*. Beyond putting forward edition criteria and an interpretive hypothesis for these documents, this article calls for the incorporation of certain methodologies and/or lines of research little availed of by Catalan scholars, and in particular in studies on Maria-Mercè Marçal.

Key words: Maria-Mercè Marçal, *La passió segons Renée Vivien*, variants criticism, genetic editing